

Az új nyugati háború.

„Eddig a passzív teljesítés politikáját folytatta a német nép, most következik az aktív nemteljesítés politikája” — állapította meg Cuno kancellár képviselőházi beszédében, amellyel bejelentette a német népnél a francia imperializmus támadását. Eddig szenvedve, nyomorogva, véres izzadsággal préselte ki a nemzettest a milliárdokat magából, hogy teljesítse a lehetetlen jóvátételi tartozásokat, — most dacosan és kényszerű bátorsággal jelenti ki, hogy teljesítőképessége határa elérkezett és jóvátételt fizetni nem tud. A külső tekintetre nyugodt Németország, amelynek minden egyes ipartelege ma még teljesítőképességének maximumával dolgozik, — a francia előretörést, mely szén- és vastermelésének kétharmadától fosztja meg, úgy fogadta, mint a végzet rég várt és elkerülhetetlen csapását, amelyen a háború következményeként amugyis tul kell esni. A francia militarizmus mozgósításával és előretörésével szemben Németország csak erkölcsi mozgósítást tudott kifejteni. A leigázott, fegyvertelenné tett német nép erkölcsileg mozgósította összes törzseit. Eltűntek a dél- és észak-német törzsek közötti évszázados ellentétek, — a polgári pártok és szociáldemokraták, a monarchisták és kommunisták belső harca eltűnt. A német egység ünnepevé vált a híres berlini január hó 14-iki tiltakozó népgyűlés, amelyen félmillió ember Bismarck-szobra körül tiltakozott a francia erőszak ellen fedetlen fővel, fegyvertelen kézzel, a német himnuszsal ajakán.

A francia példa bizonyítja, hogy háborúhoz nem szükséges okvetlenül két hadviselő fél. Elég, ha csak az egyik visel hadat s végrehajja a másikon, a nem védekezőn, háborus akarátát. Senki előtt sem lehet kétséges, hogy Németország és Franciaország ma háborúban állanak. Ha emberéletre egyelőre nem is, mégis egy nemzet életére megy a játék. A jog helyébe katonai erő lépett, ellenséges területek katonai megszállása, gyárak, bányák lefoglalása, ingó vagyonok elkobzása, ellenséges alattvalók leartóztatása jelzi, hogy legalább is az egyik hadviselő fél komolyan veszi a háborút.

Francia részről ennek az új háborúnak külső diplomáciai és belső politikai előkészítése mesteri ügyességgel történt. A régi ántánt konstelláció erre a célra nem volt többé alkalmas. Új, megbízható szövetségesekről kellett gondoskodni, akik a jóvátételi bizottságban többségi határozatot biztosítsanak a francia akarathoz és támogassák hadműveleti terven is a francia politikát. A régebbi hivatalos olasz politika hajlott az angol álláspont felé s a jóvátétel kérdésében Anglia és Olaszország együtt haladt. Ezt az irányzatot csak egy színelg forradalmi új irányzattal lehetett leküzdeni. Németország közvéleménye meg van győződve, hogy Poincaré segítette uralomra Mussolini és a fascista forradalmat. A francia diplomácia anyagi és erkölcsi erejével diadalmaskodni is tudott az olasz fascizmus. Természetes, hogy hatalomra jutva, külpolitikájában Mussolini híven csatlakozik Poincaré politikájához. A fascizmus a francia és jugoszláviai ellenszenv szításával tudott tömegeket mozgósítani, s mihelyt a kormányzék Mussolini számára megürült, a fascista külpolitika szorososan áll Franciaország mögött, kéréselhetetlen a németekkel szemben, s francia kívánságra barátságot mutat Jugoszlávia felé is. A fascista szifinxnek ilyen megfejtése számunkra nagy kiábrándulást jelent, nyilván ki is jőzanit bennünket az olasz fascizmus imádatából, de bizonyos, hogy Franciaország ezzel erős szövetségest kapott új nagy háborújához. Ahhoz a háborúhoz, amelyről a szélső-jobboldali Daudet azt írja, hogy Németország teljes feldarabolását és XIV. Lajos birodalma régi határainak visszaállítását fogja eredményül hozni.

A francia belső politikai helyzet is igazolja, hogy új háború indult meg nyugaton. A politikai pártok között helyre állott a béke, a szocialisták és polgári pártok békéje teljessé vált, s az egész nemzet egységesen felkészült a belső politika terén, hogy támogassa kormányát sorsdöntő elhatározásában. Mi szegény háborúviselő némezdek már megtanultuk, hogy minden háború kezdetén kibékülnek a politikai pártok, elül a pártharc, mert csak békében engedhetik meg maguknak a politikusok a kiméltelen par-

lamenti háborút. Bármily különösen hangzik is, ha egy nemzet belső életében nagyhirtelen teljes politikai béke áll helyre, ott háború készül. A francia sajtó éveken keresztül folytatott következetes munkája megérlelte erre a háborúra a közhangulatot. A francia szellemi életben, irodalmon és művészetben az ugynevezett újklasszicizmus uralkodik, mely öntudatosan élesíti Franciaország klasszikus korának emlékeit. A francia szellemi élet klasszikus kora, amelyhez Corneille, Moliere és Racine alkotásai fűződnek, egyúttal a Bourbonok nagy hódításainak és a francia világirodalom megalapításának kora volt,

s ma Franciaországban tulontul sokat emlékeznek XIV. Lajosra, korára, birodalmára és hódításaira. A francia hadsereg újból megindult kelet felé, mint már oly sokszor a történelem folyamán. De e hadsereg barbár pompája tankokkal, hatalmas ágyukkal, repülőgépekkel, gépfegyverekkel éles ellentétben van a megszállott Ruhr-vidék civilizált pompájával, hol a láthatárt a gyárkérmények erdeje fűdi el, ahol a tankokat lihegő gőzgépek, emelőrudak, kohók és hámorok fogadják. Ezzel a fegyverzettel veszi fel Németország az új háborúját.

Kertész Béla dr.

A Kelet békéje.

Lausanneból jelentik: Beavatott körökben élénk megbeszélés tárgya a békeszerződés tervezete, amelyet ma Párisban előkészítenek. A legnagyobb érdeklődést természetesen az egyes kisebb államok tanúsítják, amelyeket hivatalosan nem hívtak meg, de azért szemléltetőket küldtek Lausanneba, akik kívánságaikat memorandumok és nyilatkozatok formájában hozzák a konferencia tudomására. Elterjedt hírek szerint a békeszerződés néhány Egyiptomra vonatkozó záradékot is tartalmaz. A 15. cikkelyben Törökország lemond jogairól az új határon túl és ezzel elismeri Egyiptom függetlenségét. Törökország ezzel az egyiptomi monarchiát is elismeri. Szudánról, illetve az arra vonatkozó angol-olasz szerződésről a békeszerződésben nem történik intézkedés. Törökország azonban valószínűleg ellenezni fogja Egyiptom függetlenségének elismerését. A törökök Egyiptom függetlenségét csak a lausannei szerződés aláírásával akarják hatályba léptetni. Egyiptomi monarchia elismerése Fuszid proklamációjának alapján szintén komoly nehézségekbe fog ütközni, mert a törö-

köknak az a nézetük, hogy a hatalmak nem illetékesek arra, hogy egy független államnak királyt adjanak.

Lausanneból jelentik: Az amnesztia kérdése még függőben van. Törökország tudvalevőleg 150 embert nem részesítene amnesztiaiban. Kijelentette azonban, hogy ezeket halálbüntetéssel nem fogják sújtani. Franciaország állítólag megtagadta az amnesztia végrehajtását a gya matain. Anzolország azonban az amnesztiát kiterjeszti Egyiptomra, Indiára, stb. amennyiben a vádlottak, vagy a már elítélt egyének dolga összefüggésben van a török ügyvel. Zaglul basának nem fognak megkegyelmezni. Az indiai szabadságmozgalom vezetőinek a dolga bizonytalan, mert ők indiai nacionalistákként léptek fel, egyúttal azonban a törökök híveinek is vallják magukat.

Keletráciából jelentik, hogy a helyzet ott igen fenyegetően alakult. A görög csapatok létszáma mintegy 70.000. A Marica jobb partja mentén görög előőrsöket állítottak fel. Elkerülhetetlennek látszik a törökökkel való összeütközés.

Engedélyezte a kerületi főkapitány a Fi-fi előadását.

(A Szeged tudósítójától.) A Fi-fi betiltása ügyében ma döntő fordulat történt. Mint ismeretes, dr. Bottka Sándor rendőrfőkapitány betiltó végzése felelősséget vállalt. Dr. Szalay József kerületi rendőrfőkapitány elé került, aki a betiltó határozatot megsemmisítette és új határozat hozatalára utasította az államrendőrség főkapitányát.

A kerületi főkapitány döntését rendkívüli érdeklődés előzte meg. Emlékezetes még, hogy Budapesten a Fi-fi betiltása után külön rendőri bemutatót tartottak a darabból, amelyen az ország összes kerületi főkapitányai részvettek. A kerületi főkapitányok ekkor egyértelműen azt az álláspontot foglalták el, hogy a Fi-fi előadható és a budapesti rendőrség engedélyezte is a darab további előadását. Nyilvánvaló tehát, hogy dr. Szalay József döntése sem lehetett más, mint a betiltó végzés megsemmisítése, mert ellenkező esetben önmagát és az ország összes

kerületi főkapitányát cáfolta volna meg.

Dr. Szalay József azonban minden áramlattal szembehelyezkedve konzekvens maradt és ma délelőtt a Fi-fi és a Csókpiulák elolvasása után elsősorban is azt állapította meg, hogy az államrendőrség jogilag és formailag hibásan ítélték, mert a színigazgatót e tárgyban jegyzőkönyvileg ki sem hallgatták. A kerületi rendőrfőkapitány most arra utasította az államrendőrséget, hogy a színigazgató kihallgatása és rendez tárgyalás megejtése után hozzon az ügyben új határozatot. Addig is a szóban forgó darabok előadhatók.

Ma este mégis elmaradt a Fi-fi előadása, de nem a betiltás, hanem Viola Margit betegsége miatt. Palágyi Lajos megnyugvással vette tudomásul dr. Szalay József határozatát, annyira, hogy a jövő hét szombatjára ismét a Fi-fit tüzte ki éjjeli előadásul.

Az elemi népoktatás szomorú eredménye.

(A Szeged tudósítójától.) A város iskolaviszonyai néhány év óta nagyon szomorú képet mutatnak. A háború alatt az elemi iskolák nagy részéből katonakórház lett, a megmaradt iskolaépületekben pedig nem volt annyi tanterem, hogy az iskolájuktól megfosztott városrészek tanulóit olyan intenzíven taníthatták volna, mint a békévekben. A háború befejezése után sem igen javult a helyzet. A lefoglalt iskolaépületek csak nagyon lassan kerültek vissza eredeti rendeltetésük szolgálatába, a tanítás folytonosságát minduntalan megzavarták a különböző szén- és egyéb szünetek, az egyetem is komplikálta az elemi oktatás kérdését és így nem lehet csodálkozni azon, ha olyan tünetek merülnek fel, amelyek gondolkodóba ejthetnek mindenkit, aki törődik, vagy akinek törődnie kell a népneveléssel.

Ilyen szomorú tünetre mutat rá a következő átirat is, amelyet Prelogg József, a kegyesrendi főgimnázium igazgatója intézett a községi iskolaszék elnökéhez, Gaál Endre dr. kulturatanácsnokhoz:

„A középiskolák első osztályaiba minősítő felvételi vizsgálatokon szerzett szomorú tapasztalataim — mondja az átirat — arra készítetnek, hogy az iskolaszék szives figyelmét az említett vizsgálatok eredménytelenségére felhívjam, hogy módot találjon az eredménytelenség okainak megszüntetésére. A felvételi vizsgálatok tárgya: helyes és értelmes olvasás és írás, a magyar nyelvten elemei, a négy alpművelet, az egyszerű és fejszámolás. Mint rendkívül

sajnálatos tényt kell felemlítenem, hogy ezeken a felvételi vizsgálatokon a negyedik elemi osztályban mindenből kitűnő osztályzatot nyert tanulók is általában rendkívül gyarló készütséget árulnak el és ha a vizsgáló bizottság tagjai a V. K. M. idevágó rendeletét a kívánt szigorúsággal hajtánák végre, a középiskolákba, mint kielégítő előkészütséget tanusító tanuló, alig juthatna fel tizenöt, husz.

A tanulók tulnyomó része nem ismeri a mondatrészeket, képtelen azokat egy mondatban még irányítás mellett is felismerni; nem ismeri a beszédrészeket, sőt akad olyan is, aki azt állítja, hogy ezekről soha sem hallott. És ilyen anyaggal kell nekünk a középiskola első osztályát megkezdendünk, ilyen tudással indul neki a kegyelemből megfelelőnek minősített tanuló a latin nyelv tanulásának... Csak természetes, hogy a tanári testület szinte lehetetlen feladat előtt áll és csak hónapok mulva, folytonos testet, lelket ölő fáradság után sikerül annyit elérnünk, hogy a kis gimnazista megtudja különböztetni a mondatrészeket, a beszédrészeket, felismeri az egyes és többeszám közötti különbséget, megtanulja ragozni az igét. Ilyen elemekkel kell nekünk küzdenünk, mielőtt a latin nyelv intenzív tanítását megkezdhetnénk. Ezen tarthatatlan helyzet szanálása végett azt a tiszteletteljes kérés terjesztem elő, hogy az iskolaszék találjon valami módot arra, hogy az elemi népiszkolák negyedik osztályaiban az osztályvezető tanítók tartsák szem előtt a felvételi vizsgálatok követelményeit és töltik telhelőleg mozdítsák elő a középiskolába beirat-